

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 2-40 "
 Numărul poporal:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an 2— "
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Lee
 deschis costă șirul 20 fileri.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Limba școlii noastre poporale

Fără îndoială, că cel mai de căpetenie instrument al școlii populare este limba de propunere. Pentru că școala să-și poată împlini chemarea sa culturală națională se cere, ca funcțiunea școlii să decurgă în limba maternă a școlarului.

Legea aceasta s'a născut odată cu facultatea de a vorbi a omului și în același timp cu cel dintâi îndemn spre cultură.

Toată lumea ține samă de porunca învățătoare a acestei legi isvorite din legea sufletului și din îndemnul spre perfecțiune prin cultură. Numai la noi în patrie merg lucrurile altminteri.

La noi, ce e drept, la începutul perioadei de libertate cetățenească, legislația guvernului au ținut samă de necesitatea, morală și culturală, a limbei materne în învățământ. Așa se explică dispozițiile §-lui 8 al legii XXXVIII. dela 1868, ca fiecare elev al școlii populare să primească instrucția în limba mamei sale.

Legea de naționalități — existentă azi în abia în codicii de lege, nu și în practica de fapt — dă (§ 14) încă confesiunilor dreptul de a-și alege liber limba de propunere în școlile sale. Ba prin aceeași lege (§ 7) statul e dator să se îngrijască pe chelălăla sa, ca singuraticile neamuri din patrie să se poată cultiva în limba maternă, până acolo, unde începe studiul academic mai înalt.

Bune legi, dar păcat că nu am avut parte și noroc de bunătatea lor, nici odată!

Azi, după patruzeci și câțiva ani, dela aducerea acestor legi lucrurile s'au schimbat în întregime. Legile dela 68 în privința limbei școlii populare există numai nominal; — iar de fapt, ele sunt cătate prin noua lege școlară dela 1907, care ia de-a'ntoarsele raportul limbei de propunere a școlii populare.

Confesiunile au, acum, și dreptul (!) acela, ca drept limbă de propunere să o poată alege și pe aceea a statului, în locul limbei materne a școlarilor, ca și când „statul“ ar umbla la școală în institutele noastre populare de învățământ. — Mai departe: dacă într'un sat românesc n'ar fi altă școală, decât cea confesională română, și dacă s'ar afla părinți maghiari, ori părinți români, cari înscriindu-și copiii la școala noastră ar dori pe seama acestora, ca la învățământ să se întrebuițeze limba maghiară ca limbă de propunere, guvernul țării poate dispune aceasta. — Apoi: când elevii de limbă maternă maghiară, înscriși la vr'o școală de a noastră, vor fi în număr de 20% ori vor da 20% din totalul celor înscriși, limba maghiară are să se întrebuițeze necondiționat, ca singura limbă de instrucție, însă numai pentru acești elevi.

Iar mai departe: dacă atari elevi ar da jumătate din întreg contingentul obligațiilor de școală, atunci limba de propunere pentru întreaga școală este exclusiv cea maghiară, în care caz limba de propunere nu mai poate fi schimbată cu cea română, nici odată.

Și, trebuie să stabilim bine: și unul și celalalt fel de dispoziție sustă, fără nici o deosebire ori considerare la aceea, că școala respectivă are, ori ba, ajutor dela stat!

Tot astfel, fără vr'o deosebire, e obligătoare și dispoziția, scrisă în lege, că limba de propunere în toate școlile, la cursurile de repetițiune, are să fie exclusiv cea maghiară, iar manualele pentru acest curs (zice ordonanța) pot să fie „numai“ maghiare.

Privind „forma“ lucrului, chestia de limbă a școlii noastre populare ar fi rezolvită prin legea statului.

Privind însă fondul psihologic-moral al chestiunii existența pomenitelor dispoziții ale legii va însemna pentru noi pururea o dovadă elocventă a unui gravamen până atunci, până când limba, școala și cultura noastră nu vor fi descătușate din acele dispoziții.

Până când să se delătore pe calea sa gravamenul acesta, avem dreptul cetățenesc și datorința morală către noi înșine: să ne ocupăm de mizeriile noastre, între hotărâle legii și ale libertății cetățenesti.

Nu ne-om pune, deci, în cap cu puterea statului, ca să nu pățim ca „șutu cu cornutu“, vorba poporului, ci ne vom mări la mijloacele de apărare: ca să nu perdem pe tema limbei mai mult, decât ce poruncește slova obligătoare a legii.

Pentru a fi mai bine înțeleși, avem să o spunem, că pierderile de acest fel pot intra pe două uși în școlile noastre: prin volnicia organelor de control ale statului,

prisos acest lucru. Ce blânzi și iertători sunteți voi fraților și ce smerenie de copil aveți în purtarea voastră...

Dar când stați pe gânduri și vedeți zborul vulturului rotindu-se în cercuri mari, în tăriile văduhului, de ce vi-s umezi ochii și vi-se umflă pieptul?

O! vă înțeleg copii ai unei soarte vitrege, vă înțeleg și mă daore. Visați, gândiți și doriți, dar zadarnic, căci strigătul vostru e doar un slab suspin, ce nu-l auziți, decât voi.

De-acum s'a isprăvit și cu sărbătorile și după datină a-ți hotărât o ultimă convenire la „Milenium“.

Sunt atât de bune reuniunile acestea și legăturile de frăție ce bine se cimentează în aceste ocaziuni. În vrajea ochilor de fecioară și în privirea tainică, cu înțeles, a celor tineri, se clădește o lume nouă și se făuresc noi idealuri. Vă adunați de pretutindeni, în aceste zile de odihnă și apropiindu-vă, vă înțelegeți mai bine și înțelegându-vă, vă simțiți mai uniți și nu atât de streini.

Plecând dela aceste reuniuni duceți cu voi amintirile frumoase ale unei petreceri frățesti și aceste amintiri, stăpânindu-vă mintea, vă ține apropiati multă vreme.

În ziua de 9/22 c. Prea Sfinția Sa, Episcopul Ioan I. Papp, a invitat la o masă intimă douăzeci și două de persoane: fruntași intelectuali români și distinși ofițeri.

CRONICA

— Impresiile unui nou venit —

de Al. Negrea

Sărbătoarea noului an, precum și cele ce se lanț dela această dată, până la 12 Ianuarie, dat prilej membrilor coloniei române din Arad, să se adune într'o serie de petreceri intime.

De curând între dânsii, între acești frați pe care nu-i cunoșteam deaproape, dar la care mă audeam cu drag. O! câte neprețuite calități și nesecate izvoare de încredere și bărbăție găsim.

E mult sbucium aici și mare lupta fraților, ce oțeliți păreți și cu cât curaj pășiți spre stigul unei cauze sfinte!

La noi, acolo unde nu ție înăbușit strigă în piept, acolo unde murmurul apelor își arde vitejia strămoșilor tăi, vieța e mai tihnită și avânturile războinice ținesc peste hotare... și... la voi... aveți mai mult de lucru... și... voi!

V'am văzut și v'am cunoscut deaproape, și acum v'am înțeles pe voi fruntașii, pe voi conștințorii, pe voi luminătorii celor obidiți și cechinuiți.

Vorbele voastre de apostoli, dulci și blânde, înțelegătoria cugetării voastre și curajul credinței ce propovăduiți, m'a făcut să înțeleg bine, înțelegătoria celor ce și-au pus vieța la îndemâna dreptei și conducerii voastre.

În strălucirea ochilor voștri aprinși de dorul altei vieți, — văd o altă lume mai bună și mai îngăduitoare și mai cu smerenie de cele dumnezeesti!

Vă doresc toată izbânda fraților și alături de voi, lăsați-mă și pe mine. Vreau să sufer și să gem de durere, vreau să tresalt și să înlacrămez de bucurie, când razele soarelui sfânt, va lumina roadele jertfelor voastre!

Ce dulce răsună doina și ce farmec au cântecele voastre aici!

Câtă însuflețire m'a cuprins pe mine, când v'am văzut pe voi la matineul dela „Crucea Albă“, pe voi fecioare, cu avalanșele de păr aurit, sau negru ca noaptea, — ce cădea peste umerii voștri de culoarea marmurei! — Ochii voștri, — adânci ca marea, avea ceva în privire, ceva, ce îmi reamintea fără voie, — pe marele eroine, ce au știut să se sacrifice pentru o cauză sfântă!...

Cât de frumos e portul nostru și ce bine vă prindea pe voi cămașea cu alțițe. Fluturii de pe ele scoteau în văpaia de lumină, scilpiri de pietre scumpe; iar voi păreați Consânzenele din poveste — Purtați-l întotdeauna fetelor, — e portul cel mai frumos din lume, și portul cel mai ales, — al femeilor unui neam cinstit.

Așa e firea Românului și obiceiul acesta s'a păstrat de veacuri.

Ospitalitatea Românului e recunoscută! În casa voastră Români din Pecica, am constatat cu

cari vor să-și facă scară de înălțare nimicind școalele noastre; și prin slăbiciunile noastre — prin concesiunile nepermise ale unor învățători, isvorite din neorientare, ori din frică, ori din dorul de a sta bine cu cei tari, — dar *mai ales* prin acestea.

Paralel cu acestea, nu odată, limbei de propunere românești i-se pun și curse viclene.

Cu alte cuvinte, ce nu va putea stoarce pe față ținuta zgomotoasă a organelor statului și nu s'ar putea pierde prin slăbiciunea sufletească a aceluia, care are să fie sufletul școlii, se scoate prin viclesug. Iar legea așa redactată, că toate aceste uneltiri, ticluite bine, își pot afla refugiu și titlul legitimității sub scutul legii însăși.

Nu trebuie altceva, decât ca notarul satului să tragă de mânecă pe doi-trei părinți scăpătați din sat și să-i întrebe: vreau ei, ca copiii lor să învețe ungurește? Răspunsul e gata „da!“ Tot astfel se pot îndrepta și spre aceeași țintă patriotică și instrumentele vile ale atâror satrapi ai comunelor românești. Și imediat se întâmplă minunea minunilor — ce nu se face uneori, când e caz de moarte de om — se mișcă întreg aparatul administrativ până la ministru, și imediat vine porunca dela guvern: x, y, z, fiii lui cutare și cutare, pe temeiul §-lui cutare din lege să fie instruiți în limba maghiară, pentru că așa „doresc“ părinții lor! Iar tu, dascăle, propune într-o singură sală de învățământ, la aceeași școală ai tăi, uneori școlari de a treia clasă, în două limbi; pe deasupra să dai și rezultate! De poți, e norocul tău; de nu poți, e treaba altora!

Dar apoi ce-o fi, când străinii pripășiți prin satele noastre și ovreii, cari toți sunt „de limbă maternă maghiară“, își vor trimite odraslele la școalele noastre? Ce-o fi atunci?

Și ce-o fi când, mai ales acestor elemente, li-se vor asocia părinții români seduși și cei cărora le lasă gura apă, cum să-și fericească copiii cu limba maghiară? Și ce-o fi, dacă asocierea asta va da jumătate din contingentul de școlari?

Răspunde la aceste întrebări legea, ale căreia dispoziții le-am citat mai sus.

În sala mare, de o severitate impunătoare, în jurul unei mese îmbelșugate, toți cei chemați, au ascultat eu smerenie vorbele adânci și înțelepte ale Prea Sfințitului Episcop. Haina neagră de ceremonie a fruntașilor români scotea în relief sculpura fireturilor aurite, — dela hainele ofițerilor, atât de înțelepți și de viteji! Și în mijlocul voiei bune, Prea Sfinția Sa Episcopul Papp, — a ridicat un pahar pentru lauda ofițerilor români din garnizoana Arad; iar aceștia i-au mulțumit călduros Prea Sfinției Sale pentru dragostea arătată.

Târziu. Prea Sfinția Sa într-o ultimă cuvântare, — încheie seria toasturilor, dorind celor prezenți și întregului neam românesc: An nou cu veselie!...

Dea Domnul, ca această urare să fie într'un ceas bun.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

În ce poate dar să consteie între atari împrejurări apărarea limbei românești în instrucția școalelor noastre?

În aceea, ca învățătorii noștri să fie la culmea chemării lor, când e vorba de *apărarea drepturilor firești ale școlii* în afară, și de felul sau calitatea, din punctul de vedere românesc, al *activității lor în școală*.

Și tot de inima dascălilor noștri mai legăm și un alt lucru de căpetenie: Să nu uite de caracterul *confesional* al diplomaților lor și al școalelor, cari sunt ale neamului și bisericii și li-s'au încredințat lor prin mari așteptări și grele răspunderi pentru viitor. Și tocmai de aceea să întrețină legăturile cele mai intime cu poporul, ferindu-l din vreme de rătăcirii, ca cele fixate — pentru-că de nu, tot povara lor se sporește.

Abstrăgând dela controlul din partea autorităților bisericești, care se impune să fie pe viitor mai intenziv, mai complet și mai edificător, se așteaptă un interes mai mare și din partea cărturarilor noștri însuși și din partea opiniei noastre publice!

Opinia noastră publică întreagă trebuie să sară în ajutorul școalelor și dascălilor noștri: controlând mersul lucrurilor, îmbărbătând și remunerând pe cei vrednici, și dând soborului pe cei vrednici de certare.

A nu o face aceasta, ar însemna, că nu ne solidarizăm cu curentul de rele îndreptat contra noastră și nu suntem fii vrednici de altă soartă, decât de aceea, pe care alții ni-o creiază.

Partidul german-naționalist

de Un Neamț din Banat

Este mai presus de orice îndoială adevărul, că neamurile nemaghiare din țară numai în strânsă alianță politică și luptând politicește după un plan concentric, pot nutri nădejdea, ca cu timpul să silească pe guvernarea acestei țări la concesiuni, cari să asigure viața națională a popoarelor din Statul-Ungar.

Ținta aceasta a politicii naționalităților nici pe departe nu este însă atinsă. Ne lipsesc chiar condițiunile elementare ale unei înțelegeri perfecte între naționalități cu referință la politica lor unitară împotriva politicii actuale de guvernament în Statul-Ungar.

Înțelegerea este întrucâtva întemeiată între poporul român și cel slovac. Cu toate că și aici această înțelegere se razimă mai mult pe sentiment, decât pe rezonamentul politic, ori pe o încheiere oare care a mijloacelor unei acțiuni politice unitare.

Cu poporul sârbesc din patrie înțelegerea este foarte anevoioasă din două considerațiuni. Mai întâiu Sârbii, din cauza temperamentului lor aproape nedisciplinabil, nu se pot nici ei între ei să se cimenteze într'un singur partid național, ci sfâșiat prin ambițiunile deșarte pentru șefii politice, sunt grupați în mai multe partide, răsboindu-se chiar laolaltă într'o măsură, ce-i face aproape absolut impotenti pentru lupta ce trebuie s'o ducă contra dușmanului comun, în contra politicii de guvernament a Statului nostru. Foarte

multe inteligențe sârbești, orbite de dorul validității politice cu orice preț, s'au dat în tabăra guvernamentală, și prin legăturile lor familiare și prietenești îngreunează peste măsură lupta opozițională a fraților cu sentimente naționale mai bune.

Dar alianța Sârbilor cu celelalte naționalități o face aproape imposibilă mai ales înclinarea spre uniunea personală aproape a tuturor Sârbilor din Statul Ungar, câtă vreme toate celelalte popoare nemaghiare din Ungaria, se înspăimântă de independența absolută a Statului, în care caz rassa dominantă, așa ne temem cel puțin, va inaugura o politică de adevărată extirpare față de popoarele nemaghiare. Pentru acest din urmă motiv, văzând că amicii maghiari ai uniunii personale sunt totodată și cei mai exagerați șoviniști, popoarele nemaghiare, afară de Sârbi, doresc susținerea neștirbită a pactului din 1867, a armatei comune, a teritoriului vamal comun a băncii austro-ungare de astăzi, ba ar dori chiar o strângere și mai efectivă a relațiilor dintre Austria și Ungaria, un sentiment acesta, din care pe lângă anumite condițiuni ușor se poate naște la popoarele nemaghiare ale Ungariei dorul unei monarhii unitare.

Pățaniile coaliției croato-sârbești cu partidul independist al lui Kossuth, au clătinat într'u câțiva simpatiiile de neînțelegeri ale poporului sârbesc pentru uniunea personală și aversiunea Sârbilor față de puterile centrale ale monarhiei, pe cari Slavii din Balcani și astăzi le însumează sub numirea caracteristică de „șvaba“ a dela loc unei stări sufletești, care relevează pre-evident toate semnele unei decepțiuni amare.

Putem să nutrim deci speranța, că curând și la poporul sârbesc din patrie vom afla teren mai prielnic pentru o alianță mai strânsă a naționalităților nemaghiare.

Situațiunea sub acest raport este însă și mai desperată la noi, la poporul german din patrie. Un neam de peste 2 milioane de suflete, poporul german din Ungaria este înainte de toate prea răzărât împărțit prin ținuturile diferite ale țării, cât să se fi putut încheia la dânsul aceluiași legături sociale, culturale și economice cari au totdeauna ca rezultată sigură deșteptarea conștiinței naționale, a acelui sentiment de omogenitate a intereselor care formează izvorul oricărei vieți naționale.

Din această stare de lucruri se poate explica și tristul fapt, că aproape toți poporul german, cari urmând școalele mai înalte, se ridică în clasa intelectualilor ori a capitaliștilor, se contopesc cu clasa dominantă a intelectualilor maghiari în lucrul foarte firesc, devin maghiari mai șoviniști, decât maghiarii veritabili și se trec cu Izraeliții în clamoarea „patriotică“.

O altă pedică a redșteptării naționale germane în Ungaria este faptul, că poporul săsesc se ferește ca de foc, un contact mai viu cu celelalte elemente germane din patrie. Pilda Sașilor e chiar dezastruoasă pentru noi, căci de ori vr'un German naționalist propagă idei naționaliste în mijlocul poporului german, contrarii noștri totdeauna se provoacă Sași, cari ar fi trăit în bună prietenie cu guvernele șoviniște și totuși ori toc

pentru aceasta sunt scutiți de orice agresiune din partea șovinismului maghiar.

Cu toate acestea spiritul național se află în mișcare și în rândurile noastre. Avem însă mare lipsă de oameni conducători. Masele mari ale țărâniei, cu deosebire Șvabii din Banat, sunt accesibili pentru politica naționalistă și noi sperăm că deja la apropiatele alegeri vom putea avea și noi în parlamentul țării 2—3 deputați naționaliști.

Nefericirea a voit, ca tocmai acum, după luptele electorale din urmă, să mai avem și criză internă în unicul nostru partid. Nu voiesc de astă-dată să amintesc nume, nici cauze, dar e cert, că conducerea partidului va trebui să utilizeze pentru viitor toate învățăturile câștigate în campania electorală din urmă.

Noi Nemții din Banat însă nu ne vom putea valida nici-odată, decât numai în strânsă legătură cu Românii și cu Sârbii din Banat și pentru aceea dorința noastră cea mai ferbinte este o încheiere politică unitară și concentrică a națiunilor nemaghiare din patrie.

Cu bucurie am văzut, că această necesitate o recunoaște și noul organ de publicitate al partidului național român.

Conducătorii acestui partid să caute cât mai curînd legături cu conducătorii partidului nostru german naționalist, care este, ce e drept, încă numai în germene, dar se pare a fi un făt sănătos și cu bune condiții de dezvoltare prielnică.

Intr'un alt articol am să vorbesc, despre raporturile mai intime ale partidului nostru.

Politica în Ungaria

Desbaterile în chestia băncii austro-ungare.

Desbaterile în chestia băncii decurge tot așa de monoton ca și acum două săptămâni. Sala Camerei e aproape goală, ceea ce se dovedește și prin faptul, că comitetul executiv al partidului guvernamental numai prin mari eforturi și cu amenințări poate aduna numărul suficient de deputați, mameluci, cari să asigure capacitatea Camerei de-a lua rezoluțiuni.

În săptămâna trecută se răspândise vestea, că guvernul va șterge din proiectul băncii paragraful al 5-lea. Față de știrea aceasta șeful partidului justhîst, d. Justh a declarat unui ziarist vienez că opoziția chiar și în cazul acesta va continua lupta începută, deoarece ea se dă nu numai contra §-ului 5, ci în general contra băncii comune.

În Viena a făcut rea impresie faptul, că în ședința de Sâmbătă a Camerei, deputatul Polónyi Géza vorbind despre proprietarii de acțiuni ai băncii comune a spus, că cele mai multe acțiuni sunt ale Casei domnitoare și, că națiunea (înțelege ungurească) să nu se mire dacă ea, Casa domnitoare, văzându-și periclitate interesele mari ce-o leagă de banca aceasta, voiește să amâne pentru vreme îndelungată disolvarea acestei afaceri.

Noi, Românii, nu suntem aderenții băncii independente ungurești pentru că, — suntem convinși, Ungurii avînd banca Statului în mîna lor ar voi ca prin pu-

terea banului să ne robească și mai tare și să ne sugrume când le vine la socoteală.

Disolvarea Camerei?

Ministrul de finanțe d. Lukács a declarat unui corespondent al lui „Neue Freie Presse” că dacă opoziția va începe obstrucția mult trîmbițată contra proiectului băncii comune, guvernul dispune de mijloace mult mai energice decât revizuirea regulamentului Camerei, pentru năbușirea ei.

Din declarația d-lui Lukács reiese, că guvernul sau va prelungi privilegiul băncii prin ordin regal sau va disolva Camera. În cazul acesta din urmă ni-s'ar pune deci în perspectivă o nouă invazie tătărească ca cea dela alegerile recente.

Noi vom urmări cu atențiunea încordată tot ce se va întîmpla în Camera ungară în jurul proiectului băncii, ca orice s'ar da să nu ne găsească nepregătiți.

Jefuirea poporului.

În Camera ungară s'a rostit o interpelare, care ne întărește mărturisirea făcută mai de multe-ori, că administrația noastră este o rușine insuportabilă a veacului de astăzi. Interpelatorul a spus că în comitatul Maramurășului domnii și slujbașii s'au întovărășit cu Cazarii și, prin documente false au scos din proprietate pe cinci sute de țărani din cercul Ökörmező.

Iată ce scrie un ziar de seară din Budapesta despre stările din Maramurăș:

„Faptul, că hoții aceștia jefuitori au manipulat cu acte false, nu ne miră de loc, pentru că pe pământul Cazarilor se întîmplă foarte des lucruri mult mai urite decât acestea. Dar e curios, și totodată și trist, că în cazul de față actele sunt falsificate de oameni de-ai autorităților iar judecătorii prin superficialitatea lor au contribuit să se întîmple astfel de abuzuri condamnable.”

Administrație aziatică, slujbași corupți și mișei, notari defraudatori și subprefecți hoți, iată care ar fi caracterizarea administrației din Ungaria.

Situația croată.

Eri, Duminecă, deputații croați ai Camerei ungare au ținut o conferință în Zagreb la care au luat parte 23 de inși. Conferința a constatat că guvernul țării, deși a primit raport din partea guvernului unguresc nu și-a luat osteneală să aperse interesele croate în chestia băncii comune, prin care fapt banul Tomasich și guvernul a comis o greșală foarte mare. Cu toate acestea deputații prezenți la această conferință n'au putut să ia nici un fel de atitudine față de chestia aceasta, deoarece ședința de Luni, săptămîna viitoare, Saborul va alege alți deputați pentru Camera ungară.

În chestia imunității deputatului croat Banjamin, conferința a hotărît că dreptul de rezolvare a acestei chestiuni i-se cuvine Saborului.

Recensămîntul

din Ungaria

Date din comitatul Aradului.

Materialul conscrierii generale făcute acum de curînd, bine înțeles, pretinde luni de zile, ba chiar ani, ca să poată fi trecut în toate nuanțele sale pe coloanele sistematice ale statisticii instructive. Rezultă, că azi numai de unele spicuiuri luate din acel vast material, poate fi vorba. Acestea se învîrtesc în jurul numărului sufletelor, în comparație cu trecutul.

Ni-am ocupat cu micul Cenad, azi continuăm cu comitatul Aradului și pe rînd o să relevăm rezultatele recensămîntului în ce privește comitatele cu populațiune românească.

Pentruca acest studiu să fie cât se poate de plastic, față cu numărul recent al sufletelor, o să punem în vederea cetitorilor nu numai cifra de acum 10 ani, ci și starea de înainte cu 70 ani, după datele unui studiu vechiu statistic, primul ca atare în Ungaria, apărut în anii 1838—42 din condeiful lui Alexiu Fényes.

Comuna Radna avea în anul 1840, suflete 1494, dintre aceștia Români 1038. Azi are 2894, iar în 1900 avea 1474. În ultimul deceniu avem o creștere de 420 suflete, în răstimp de 70 ani însă o creștere de abia 1000 suflete. Dacă ținem seamă că această creștere este aproape curat în favoarea străinilor, trebuie să constatăm o stagnare întristătoare a elementului român din comuna fruntașă Maria-Radna.

Bîrzava. În 1840 avea 1338 locuitori Români, în 1900 avea abia 1630, iar azi are 1810 cu străini cu tot.

Conopul în 1840 avea 553 suflete românești și 11 străine, în 1900 avea 1132 suflete, iar azi are abia o creștere de 1% — 1143 locuitori.

Căpruța în 1840 avea 631 suflete românești și 17 străine. În 1900 laolaltă 791 suflete, iar azi 850 locuitori.

Bătuța, sat curat românesc, pe care îl mai fericiseră odată, încă pe la începutul veacului trecut, dându-i numele unguresc de Kis-Báta, care nume, se vede, că și cei dela comitat l'au uitat, căci altminteri, nu-i maghiarizau numirea din nou în Bányafalva, — în 1840 avea 248 locuitori, în 900 avea 339, azi are 407 suflete.

Groșul, în 1840 avea 816 suflete, în 1900 abia 767, iar acum are 877 locuitori.

Slatina, poreclită acum „Marossaladna”, în 1840 avea 504 suflete, în 1900 avea 874, azi are 556 locuitori.

Desființarea stabilimentului Munk a provocat aceasta scădere.

Monoroștia, (intitulată acum de „Marosmonyoró”) avea în 1840 abia 201 suflete, în 1900 numărul locuitorilor era de 402, iar azi este 422.

Dumbrăvița, (acum pe ungurește „Alsódombró”) în 1840 avea 1860 suflete, în 1900 abia 1129, iar azi are numai 1100 locuitori.

Săvârșinul, (Soborșin) în 1840 avea 1055 suflete românești, dintre cari 895 gr-orientali și 160 gr.-catolici. Deasupra 5 creștini de altă confesiune și 4 Jidani. În 1900 avea cu numărul bine crescut al străinilor la olaltă — 1740 locuitori, iar azi are 1744.

Petrișul avea în 1840 suflete 961, dintre cari 930 românești. Azi are 1206 locuitori.

Temeseștiul în 1840 avea 240 locuitori, în 1900 avea 400 și azi acelaș număr de locuitori.

Tocul în 1840 avea 632 suflete, azi are 903, fără ca în deceniul ultim să fie crescut numărul locuitorilor.

Troiașul în 1840 avea 568 suflete, azi are 870, tot ca în 1900.

Vineștii în 1840 avea 248 suflete, azi are 429.

Păulișul vechiu în 1840 avea 1418 locuitori români, în 1900 avea cu străini cu tot 2573, azi are 2599.

Spicuiind mai departe în vastul material al recensămîntului și cu privire la alte ținuturi din comitatul Aradului, aflăm, că:

Șiria (Világos) în 1840 avea 6005 suflete românești, dintre cari 5180 gr.-or. și 825 gr.-cat. Numărul locuitorilor făcea cu străinii dimpreună 6405 suflete. Azi, după 70 ani trecuți și pe lângă numărul străinilor binisor crescut, Șiria arată abia 7600 locuitori.

Pecica-română apare în opul lui Fényes la olaltă socotită cu Pecica-ungurească. În 1840 aveau împreună 8482 locuitori, dintre cari 4897 erau gr.-orientali. Din aceasta cifră aflăm numărul Românilor și Sârbilor ai Pecichei-române de azi. Sârbi sunt abia vre-o 300 suflete azi, până ce în 1840 numărau peste 1200 suflete. În 1900 avea 9001 locuitori, azi are 9544 suflete.

Curticii în 1840 aveau 2360 suflete românești, 120 r.-catolici și 35 evrei. În 1900 avea la olaltă 6742 locuitori, între cari peste 500 suflete evrei. Azi are aproape 10000 locuitori, socotindu-se și cei de pe pustele aparținătoare.

Vărădia (Totvárad) în anul 1840 avea 786 locuitori români, 44 catolici și 4 reformați la olaltă 834 suflete; azi are cu toate împreună abia 1132 suflete.

Butenii în 1840 avea 2954 suflete dintre care 2724 Români ortodocși, 205 catolici, 20 reformați, 5 evanghelici. Azi numărul locuitorilor Români ai acestui loc este abia de jumătate.

Șimandul avea în anul 1840 în ambele sate părți la olaltă 5120 locuitori, dintre cari 4208 suflete românești, 496 catolici, 15 reformați și 401 evrei. Este de remarcă, că pe acele timpuri Șimandul era centrul comitatului Arad și de aceea se grupase pe atunci și evrimea într'un număr atât de extraordinar în Șimand. Azi Șimandul (E. și C. la olaltă) au 5050 suflete; deci descreștere de peste 300 suflete și față de numărul locuitorilor conscriși în 1900.

În numerile apropiate ale ziarului nostru, vom continua cu consultarea acestor date, de altminteri foarte folositoare și instructive.

„Gross-Österreich“

despre noi

Sub titlul „Situatiunea Românilor din Ungaria“ ziarul „Gross-Österreich“ din Viena, scrie un articol, în care remarcă mișcările mai noi din partidul nostru național. Ținem să reproducem următoarele constatări ale confratelui nostru vienez:

„Perderile suferite la alegerile din urmă a trebuit să producă oarecare nemulțămire generală la Români din Ungaria căci aceia, cari nu erau orientați asupra machinațiilor guvernului ungar, vedeau cauzele înfrângerii în defectuoșitatea conducerii partidului național român și pretindeau o activitate mai mare. Aceste elemente, mai ales tinerii absolut fără nici o experiență politică, au început o campanie intensivă în „Tribuna“, în contra conducătorilor încercați ai partidului și își pretindeau partea lor la conducerea poporului românesc într'un timp, când pentru guvernul maghiar nimic nu era mai de dorit, decât o risipire a puterii firești politice, ce o reprezintă naționalitățile nemaghiare din Ungaria. În orice caz, asta era o mare greșală tactică, care a trebuit să-și aibă urmările sale firești, chiar să fi fost intențiunile generațiunii mai tinere dintre români cele mai desinteresate și ideale“.

Articolul se termină cu următorul apel către conducătorii români: „E timpul suprem, ca elementele autoritative mai înțeleghătoare să pună capăt acestei mișcări și să facă totul, ca această ceartă între frați să înceteze. Presă română cu toată tăria să se consacreze acestei probleme și să nu-și deschidă coloanele sale uricioaselor atacuri personale. Tinerii să lupte umăr la umăr cu experiența bătrânelor și să nu caute a sămăna neînțelegere acolo, unde solidaritatea este prima condițiune a unei activități politice cu rezultat“.

Parlamentul ungar.

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 23 Ianuarie.

Sala dietei e înșesată de deputați. Ce minune e asta, după atâta nepăsare! Ei, au sosit, dumnealor să-și scuze la președiu absența de Sâmbătă. Și trecuți peste spaimă, de-a pierde cele 1600 coroane, și buni cum sunt, intră și în sală pentru câteva momente, mai ales pentru ca să voteze iertare și acelora, cari nici să se scuze măcar, n'au vreme.

Ședința de azi a Camerei a avut senzația sa: *anunțarea morții deputatului Șimlăului, Ugron Gábor*. Președintele Berzeviczy, a adresat calde cuvinte parentării „marei Săcui“, care prin talentul său oratoric își câștigase pe vremuri un loc de frunte între membrii Camerei și era un stâlp puternic al partidului kossuthist. Timp de câțiva ani era chiar șeful unui grup „Ugronist“.

Noi Români știm în Ugron Gábor un vrășmaș neîmpăcat al neamului nostru. Era un șovinist fără cumpăt, lipsit de cea cultură înaltă sufletească, care te face să respecti simțirea și convingerea intimă a de-apropelului.

Moartea toate le împacă. Trecut în ale veșniciei și sufletul, robit de pățimașă ură, a lui Ugron Gábor, va confirma, că în fața voinței Celui de sus toate opintirile omenești sunt deșertăciuni...

Președinte Berzeviczy, apoi Kabos. După parentarea deputatului Ugron Gábor și votarea propunerii făcute de președinte, ca să dea Camera în procesul verbal al ședinței de azi expresie adâncii sale întristări, să depună o cunună pe sicriu și să se exprime văduvei defunctului condoleanțe, — să încrede președintele cu ordonarea alegerii noi în cercul devenit vacant al Șimleului.

Nainte de-a să trece la ordinea zilei ia cuvântul în chestie personală Okolicsányi László ca să respingă o insinuație, cuprinsă în vorbirea de Sâmbătă a dep. Polonyi Géza, care susținea, că dânsul ar fi abandonat principiile sale.

Se trece la continuarea discuției asupra proiectului de lege despre prelungirea privilegiilor băncii austro-ungare,

Kossuthistul Horváth Mihály combate banca comună care — după părerea sa — numai Austriei îi este de folos iar Maghiarismului nu. Oficiantii băncii sunt aproape toți nemaghiari.

Deputatul Muzsa Iuliu (slovac renegat) — întrerupe pe orator: Nici chiar vice-portarul nu-i maghiar, ș'acela-i slovac!

Dep. Horváth (continuă). Nici interesele economice-agrarie ale Ungariei nu le sprijinește banca austro-ungară indestul. De-aceea oratorul respinge proiectul de lege înaintat și se alătură moțiunilor prezentate și celor, cari vor mai fi prezentate (!).

Urmează la cuvânt Ábrám Dezső care, ca să nu repete tot aceleaș fraze imblătite de antevorbitorii kossuthiști a început discursul său cu istorisirea originii băncii comune. Prin prizmă ungarăscă privind trecutul arată, cum tendințele antimaghiare ale bărbaților de Stat austriaci ar fi fost îndreptate înspre înglodarea Ungariei în uriașe datorii. Riscă și acea afirmare, că în anul 1848 bancnotele lui Kossuth ar fi fost mai de preț decât acele ale băncii austriace. După-ce a vorbit dealungul despre trecutul băncii, trece la datele recensământului de astăzi.

Se ordonă pauză de 10 minute.

După pauză Ábrám continuă discursul său. Propune înființarea băncii autenome.

Din România

Demisia

consiliului comunal al Capitalei

Constătuire intimă — Textul demisiei consiliului —

Membrii consiliului comunal al Capitalei s'au întrunit în ziua de 10 c. la orele 5 d. a. spre a ține consiliu.

Membrii consiliului mai înainte de a-se întruni în ședință publică, s'au întrunit în cabinetul d-lui I. Procopie Dumitrescu, primarul Capitalei, într-o ședință intimă.

Constătuirea a durat mai bine de o jumătate de oră, și s'a terminat prin hotărârea, ca în-treg consiliul să prezinte demisia d-lui primar, care la rândul său o va înainta d-lui ministru de interne.

*

La orele șase consilierii au ieșit în ședință, în sala de consiliu.

Ședința a fost presidată de d. I. Procopie Dumitrescu, primarul Capitalei.

După îndeplinirea formalităților obișnuite d. I. Procopie Dumitrescu a dat cetire următoarei demisiuni.

Textul demisiei.

Având în vedere, că membrii acestui consiliu comunal, dela instalarea lor și până astăzi au făcut în administrațiunea încredințată lor, numai gospodărie comunală, și dorind ca și în viitor, să lucreze în aceeași direcție, a împuternicit pe d. primar a comunica aceste vederi d-lui ministru de interne.

Considerând însă că din declarațiile d-lui ministru de interne, rezultă, că d-sa în împrejurările actuale și în desacord cu vederile noastre, nu poate da nici un concurs actualului consiliu comunal, deși și-a îndeplinit misiunea sa.

Având în vedere, că față de aceste declarațiuni și fiind dat, că actuala lege de organizare comunală nu asigură în deajuns autonomia comunală, subscriși membri ai consiliului comunal al Capitalei în unanimitate decidem a demisiona din mandatul ce avem și rugăm pe d. primar al Capitalei să comunice această decizie d-lui ministru de interne.

*

În urma cetirii acestui text de demisie d. I. Procopie Dumitrescu a ridicat ședința.

*

Demisia consiliului comunal al Capitalei a fost trimisă ministerului de interne chiar aseară.

Noua comisie interimară va lua în primire administrațiunea comunală mâne, 12 Ianuarie, având ca președinte pe d. D. Dobrescu.

Data alegerilor generale

D. P. Carp, prim-ministru, a supus eri regelui decretul pentru dizolvarea Camerilor actuale decretul pentru convocarea colegiilor electorale pentru alegerile generale și decretul pentru convocarea viitorului parlament în sesiune extraordinară.

Alegerile generale se vor face la următoarele date:

Colegiul I de Cameră, Mercuri 16 Februarie;

II de Cameră, Vineri, 18 Februarie;

III de Cameră, Duminecă, 20 Februarie;

Colegiul I de Senat, Marți, 22 Februarie;

II de Senat, Joi, 26 Februarie;

Alegerile de balotaj se vor face: Mercuri 23 Februarie, Vineri, 25 Februarie, pentru Cameră, și Marți 1 Martie și Joi 3 Martie pentru Senat.

Camerele vor fi convocate în sesiune extraordinară pentru ziua de Luni 7 Martie.

Greva

deținuților penitenciarului Doftana

Ploești 7. — O telegramă sosită în localitate anunță că arestații penitenciarului Doftana s'au pus în grevă. Până acum nu se cunosc motivele care i-au determinat.

La fața locului a plecat cu automobilul prefectul județului, d. Luca Elefterescu care la rândul său a raportat ministerului de interne.

Ministrul a delegat pe directorul general al închisorilor d. Fara ca să ancheteze cazul.

Pentru siguranța publică a fost anunțată o companie din regimentul 1 Prahova.

Rusia și Germania.

De mai multe săptămâni se discută asupra întâlnirii dela Potsdam. Mai ales ziarele din Paris și Londra sunt acelea, cari iau mai mult parte la această discuție. Motivul acestui interes al Angliei și Franței referitor la această întrevvedere, trebuie căutat în faptul, că nici una din aceste țări n'au fost clare cu chestiile, ce s'au discutat la Potsdam. Azi e însă constatat, că convorbirea a avut de obiect chestiuni curat economice referitor la Asia, unde unele State nu sunt în stare să dea o dezvoltare conform cerințelor moderne comunicațiunii. Comerțul mondial e așa dar împiedecat pentru aceste țări, cari au interese deosebite, mai ales Rusia, care are tot interesul de a-și apropia Persia. Natural presa a văzut în această întrevvedere un act politic și mulți vorbeau de o reînviere a alianței vechi dintre Germania și Rusia față cu Franța. Fapt este, că Franța azi poartă o ținută politică cu mult mai pacinică, ceea ce se vede din împrejurarea, că ea își dă puțină atenție în ceea ce privește reorganizarea armatei ei atât pe uscat, cât și pe apă.

În înțelesul înțelegerii de până acum între Rusia și Anglia, care a expirat în 1907, Rusiei i-s'a lăsat mână liberă în partea nordică a Persiei în cele politice și economice, pe când Anglia se bucura de favoruri în partea sudică în spre mare.

Lucru firesc, că prin aceasta, Anglia putea să facă Rusiei cea mai mare concurență, pe când Rusia avea un comerț de natură mai mult local, fiind închisă dela mare.

Prin înțelegerea recentă cu Germania, Rusia câștigă pentru liniile ei ferate cale deschisă fie în spre golful persian, fie în spre Marea mediterană.

Prin întrevvedere dela Potsdam și Monarhia noastră ajunge prin Germania mai aproape de Rusia, — astfel trei mari puteri în centrul Europei vor promova politica păcii.

Nouii probleme

pentru băncile noastre

Nici n'am intrat bine în Ianuarie și au și început să apară rând pe rând bilanțurile care de care mai prezentabile ale băncilor noastre românești. Trec înainte „și eri și astăzi câte unul” ca niște păuni fuduli de mândrețea penelor lor... E timpul „propunerilor”! Aproape în fiecare an, exact pe vremea aceasta obicinuiesc să apară verbal și în scris fel de fel de idei și propuneri salvatoare, concepute toate sub larmecul bilanțurilor mândre, despre cum și cât s'ar putea rupe, din câștigurile realizate de bănci, pentru cutare sau cutare scop obștească. Unii dintre propunători sunt mai moderați — cum s'ar zice în politica noastră militantă — și aceștia cer mai puțin, alții din contră ar sta să „scoată și suflitul” din bieții (?) acționari. Într'un punct se unesc însă moderații cu radicalii și anume când e vorba de „tantiemele cele grase”, pe cari atâția membri din direcțiune „le trag fără să asude câtuși de puțin pentru ele”. Fiecare dintre propunători ar fi gata să jertfească tantiema sa pe nu știu câți ani, pentru „fondul cultural” de pildă, dacă dânsul ar fi membru în direcțiune la cutare bancă mai mare! Din întâmplare respectivul nu este încă membru de direcțiune la o atare bancă și nici prospecte nu are să ajungă în scurtă vreme, iar tantiema ce eventual o capătă dela „băncuța”, la care este, n'are nici un sens să o dea, fiind o nimica toată!!

Dar lucru ciudat, mai ciudat chiar decât unele dintre propunerile și ideile răscolite de cifrele mult grăitoare ale bilanțurilor! Nici una dintre propunerile fă-

cute nu trec din domeniul discuției în acela al faptelor concrete. Ba multora nu li-se face nici cinstea de a fi discutate, ci se trece pur și simplu la ordinea zilei peste ele. Altele sunt ce-i drept mai norocoase și ajung de se îngroapă cu mai multă ori mai puțină ceremonie. Astfel ne aducem cu toții aminte de propunerile fierțatului Brote etc. în favorul unui fond cultural-școlar pentru salvarea școalelor noastre populare și altele.

Dacă, cu toate aceste experiențe „triste”, tot mai are cineva curajul, ca mine acum, ca încântat și încălzit de bilanțurile băncilor noastre, să vie cu propuneri de „probleme noi”, acela trebuie să-și fi dat bine seama de ce face.

Eu iată ce mi-am zis: Nu voi cere nimic dela acționarii băncilor în special, deci nu le voi scurta dividendele. Ba nici chiar de „tantiemele cele grase” nu mă voi atinge, căci — drept spunând — nici nu-mi stă aceasta în putință, dar mai ales din acel motiv nu!, pentru că sunt de părere că n'are „obștea” absolut nici un drept să pretindă dela aceia, cari din întâmplare sunt acționari sau chiar membri în direcțiune pe la bănci o dare specială pentru interesele obștești. Toți acei acționari și membri în direcțiune sunt mai întâi oameni și membri ai societății noastre și ca atare desigur că nu sunt cruțați de obicinuitele contribuții culturale etc. Dacă pe lângă acestea se mai îndeamnă unii pe alții — după cum le este vrerea și puterea — să mai dea ceva și din venitul lor ca membri în direcțiune de pildă, aceasta se potrivește, dar de pretins, nu se poate pretinde, oricât am admite cu toții că tantiemele membrilor din direcțiune sunt bani câștigați fără multă muncă.

Faptul că dela cei mai mulți membrii din direcțiunile băncilor noastre și în parte mai mică și dela acționarii acestora, se așteaptă și se cer jertfe mai mari pe terenul obștesc și în special jertfe mai mari materiale, aceasta se explică, cred eu, prin faptul, că respectivii membri în direcțiune etc., sunt de regulă oamenii cei mai bine situați materialiceste sau cel puțin se găsesc printre dâșii oameni cu multă stare. Așa ajungem să așteptăm dela dâșii jertfe mai mari. Numai că corect ar fi, ca pe oamenii bogăți să-i încarci cu contribuții corespunzătoare mai mari ca pe oameni bogăți și nu ca pe angajați în vre-o calitate oarecare pe la bănci chiar ca acționari de pildă, ceea ce adeseori nu se unește de loc cu cuvântul „bogat”. Să nu se generalizeze lucrul și să nu se formuleze anumite pretențiuni speciale pe tema, că unul sau altul e acționar sau chiar membru la cutare sau cutare bancă.

Așa mi-am zis eu, când m'am încumetat să arăt unele lucruri noi, care ar putea fi luate fără, sau aproape fără jertfe speciale, în programul de muncă al băncilor noastre. Nu cer deci jertfe, dela singuraticii acționari, ci dela băncile înseși ca persoane morale și nici dela acestea cer jertfe în adevăratul înțeles al cuvântului ci un fel de jertfe, cari într'o formă sau alta li se vor răsplăti prin fapte.

Starea băncilor noastre.

Trebuie să presupunem, că băncile noastre au ajuns acum binișor deasupra necazului, cum s'ar zice au scos mai

preste tot locul poporul de sub povara uzurarilor străini și lacomi și ales acum se pot uita împrejur și după alte afaceri, neavând numai grija primirii de cambii și eliberarea de libele de depuneri. Ba mai mult, au chiar datoria ce se ține de cercul de competență al conducătorilor băncilor noastre ca să caute și să găsească anume *acele afaceri*, cari nu se țin strict de bancă și cari ar fi potrivite cu împrejurările în care trăiește și cu puterile de care dispune banca respectivă.

Se înțelege dela sine, că afacerile care în mod mai natural s'ar putea uni cu acelea ale băncilor, sunt cele comerciale, fiind însăși băncile întreprinderi comerciale. Dar aproape tot așa de ușor s'ar putea valida băncile noastre, într'o formă potrivită, și în industrie și chiar în agricultură. Cele câteva încercări făcute de unele dinre băncile noastre care n'au avut succes, n'ar trebui să descurajeze pe cei chemați de-a face noi încercări, făcând uz de experiențele trecutului și ferindu-se de eventualele greșeli comise de alții mai înainte. La rezultate satisfăcătoare în această privință ar ajunge băncile noastre, încercând să susțină și să sprijinească pe comersanții și industriașii, cari îi avem azi, și să formeze noi comersanți și industriași. Pentru acest scop, se cer jertfe dar nu prea mari și nu fără perspectivă de a fi răsplătite pe altă cale, prin noi legături de afaceri etc.

Ce ar trebui să facă băncile?

1. Fiecare bancă românească să-și ia sarcina de-a susține unul, doi sau trei comersanți sau industriași Români din localitate, acordându-le credit în condițiuni deosebit de avantajoase și sprijinindu-i și altfel în orice privință. Respectivii cari vor beneficia de ajutorul băncii să rănănă — bine înțeles — absolut liberi în ale lor, dar să permită băncii anumite drepturi de control.

2. Întru cât nu s'ar afla în localitatea băncii, nici un comersant sau industriaș român de ispravă, să caute banca a atrage din alte părți asemenea comersanți sau industriași, iar dacă aceasta nu i-ar succede, să caute a sprijini formarea de atari indispensabili muncitori în ale economiei naționale *vorând ajutoare potrivite* pentru doritorii de a se aplica acestor cariere cu obligațiunea, ca după terminarea școalelor și a anilor de practică, respectivii să se stabilească în localitate. Forma potrivită cum s'ar executa aceasta în cadrele statutelor și ale legii, o vor afla-o conducătorii băncilor potrivit împrejurărilor.

3. În fine despre rezultatele obținute în vreuna din aceste direcții, băncile să aibă datoria a-și da seama într'un fel potrivit.

Nu știu avea-vor atâta timp matadorii băncilor românești acum în toiul încheierilor anuale, ca să cetească aceste rânduri și să cugete puțin — dacă sunt vrednice să-le ție în seamă sau vor avea și propunerile mele ca multe altele, soarta puțin glorioasă dar fericită de a fi lăsate ne-atinse! Se va vedea!

Litere. — Arte — Petreceri

IN CEASUL RUGĂCIUNEI

Stă lacrimând copila 'nghienunchiată,
Cu ochi senini și fața ca de ceară:
„Indurâte — o Maică Precurată —
Nu mă lăsa în lume, de ocară.

Căci uite vor ca să mă dea cu sila —
Și mult am suspinat că 'mi iau norocul...
Tu mă 'nșelegi și te cuprinde mila,
Că inimă și suflet mi-ard ca focul.

Ce-mi pasă Maică, că-i bogat, ce-mi pasă
Că șease boi el prinde la tânjală,
Și-mi spune că mă ține după masă...?
Mai bin' să mor, mai bin' să cad în boală.

Mai bin' să mor, și plânsu să mă 'nece,
De cât să fiu a celui ce nu-mi place...
Nu pot să fac, nu pot, din unu — zece —
Că nu mi-e drag s'o știe, el și pace.

Ca Radu meu în lume nu mai este
El are ochi ca răscroși din stele;
Și vorba lui e-o falnică poveste —
El e luceafărul vieții mele. —

Tu Sfânto știi, că t-am iubit din suflet —
Și când a fost de-a mers la cântănie
Cum mi-ași fi dat și ultimul răsuflet
Să știu, că nu-l va duce 'n bătlie...

Și are plug și două vițișoare
Și-o brazdă de pământ de arătură.
Eu dacă n'am nimic, și-asta mă doare,
Dar am în inimă așa căldură!

Și am în ea ascunsă o comoară:
Iubirea lui și crezământu 'n Tine...
Indură-Te și mila Ta coboară
Și varsă îndurarea Ta spre mine!"

In casă ceasul ticăia a lene
Și 'n vatră roș, ardea, prieten focul...
Când somnu-a prins-o 'n brațe și de gene,
Ea a visat, că și-a 'mplinit norocul.

Cornelia Langa.

SONET.

In jurul unui cât de mic cămin
Pe care doi ochi dragi îl luminează,
Ce liniștită vieță se așează
Și cât de dulce-i traiul și senin.

Eu cred că fericirea se creează
Și nu atârână de nici un destin.
Acea care cade din senin
Lucește-o clipă și-apoi încetează.

Sunt oameni cari n'au nimica sfânt
Cătându-și fericirea în himere, —
Iar când o au, o risipesc în vânt.

In lume dacă e numai durere
Când totu-i nestatornic pe pământ —
Amorul e eterna mângâiere.

Alex. St. Vernescu.

Tinerețe.

Cine nu visează cu sufletul tânăr vreme de-
părtată pline de strălucire, pline de mărire de-
șarte? Cine nu se crede măcar pentru un mo-
ment geniu, nemuritor?

Tinerețe plină de iluzii, plină de visuri fer-
mecătoare, cât ești tu de frumoasă, cât ești de
răsfățată și ce mincinoasă ești! Ce înșelătoare
ești cu încercările tale de poezie juvenilă, cu
energia ta exuberantă, ce nu cunoaște piedeci, nu
respectă hotare!

Și totuși ești atât de trebuincioasă, Visurile
tale deșteaptă speranțe și energii, și naivitatea ta
dă avântul neînfrânat ce face prețioasă lupta vieții
noastre necăjite.

Suflete tânăr, care plămuiști în clocotirea
ta puternică, spumoasă, carieri strălucitoare, glorii,
nemurire; care în nevinovăția ta puerilă te scalzi
în razele aurii, luminoase ale mării și te legeni
în armonia dulce, voluptoasă a murmurului de ad-
mirație al mulțimei, ce poate nici odată nu te va
admira: Cât ești tu de încântător, cât ești de
frumos!

Viața ta din tinerețe, suflete drag, naiv, se
aseamănă cu o primăvară minunată, plină de
vrajă, încărcată de mirosul dulce îmbătător al vio-
relelor, lăcrămișoarelor, rozelor... cari împodobesc
verdele mătășos, scânteietor de rouă, de lacrimile
argintii ale zorilor.

Ești frumoasă, ești dragă tinerețe! Și gân-
durile? Gândurile tale sunt niște fluturași slobii,
ce zboară 'n voia lor din sân în sân de floare,
alintați de ușoara adieră a zefirului molcom, sor-
bind cu nesațiu dulceața parfumată a atâtor flo-
ricele.

Și e atât de trist, că toate trec. Trece pri-
măvara, trec florile și fluturașii. Și trece tinereța,
trec gândurile, iluziile. Se duc departe, se duc în
țara amintirilor și basmelor încântătoare.

St. A. Opreanu.

Revista revistelor.

D. I. Ursu profesor agregat la Uni-
versitatea din Iași ne-a trimis o broșură,
în care tratează despre „Conștiința națio-
nală”. După ce ne dă ca exemplu câteva
state cari s'au ridicat la mărire și progres
prin solidaritatea de neam, arată cum Ro-
mânia împărțită în două țărișoare (Munte-
nia și Moldova) numai mulțumită marilor
săi oameni, cari au avut ca deviză con-
știința națională, a putut să realizeze uni-
rea și să devie un singur Stat puternic eu-
ropean.

Mai departe d-sa se întreabă, dacă
există și azi în România o conștiință na-
țională? Răspunde, că acele generații cari
au creat Statul României libere, s'au stins
— iar nouile generații crescând pe un pă-
mânt liber li-s'a părut, că nu mai au ni-
mic de făcut pentru țara lor, îndreptându-și
aspirațiunile către lucruri și interese streine
de idealurile naționale.

„De vină e desigur și numărul restrâns al
oamenilor cu adevărat culți și marele număr de
oameni dresați, cari n'au fost capabili să asimi-
leze adevărata cultură, — căci oameni culți sunt
numai aceia, cari au prefăcut cunoștințele căpă-
tate în carne și sânge și cari sunt conduși în
vieță de principii și nu de simțuri sau instincte.
Numai oamenii culți pot avea o conștiință na-
țională, căci conștiința presupune înainte de toate
cultură. De aceea de o conștiință națională a ma-
selor nu poate fi vorba, din nefericire, în zilele
noastre, cu atât mai vârtos că peste 5 milioane
din ai noștri (din România) zac în sărăcie și ig-
noranță, pe când majoritatea celor dela orașe zac
în indiferență.

De o conștiință națională se poate vorbi în
o măsură mai mare la Românii de peste munți,
popor de țărani, cari însă prin neconțințele fre-

cări cu popoare dușmane și prin exemplul văzut
la acești dușmani, au ajuns în majoritatea cazuri-
lor la acea conștiință, de care au dat dovezi în
zilele săptămânei acesteia la Sibiu și care nu va
întârzia să-i ducă la victorie, căci când 4 mili-
oane de oameni plini de o vitalitate uimitoare
prin conștiință își unifică energiile lor spre un
fel comun, rar se va găsi putere omenească ca
să pună zăgaz valurilor furioase, ce-și croiesc cu
putere drumul înainte.”

D. Ursu încheie, spunând, că pentru
oricare neam, conștiința națională să-i fie
religiunea însași, care să o cuprindă, reli-
gie care să ne îndrepte pașii și toate ac-
tele vieții noastre.

*

Excelenta revistă „Căminul”, No. 9
din 7 Ianuarie v. 1911, publică sub iscă-
litura S. A. un articol în care se ocupă cu
chestia regimului electoral în Ungaria. Din
lipsă de spațiu extragem totuși următoarele
din cuprinsul acestui important articol:

„Grandomani și șoviniști cum sunt, vecini-
lor Unguri le place să se laude, că constituționa-
lismul lor este, după cel englez, nu numai cel
mai vechiu, dar în același timp și cel mai verita-
bil și mai liberal. Libertate ca în Ungaria, zic ei,
nu există nicăieri pe fața pământului!

Nu va tăgădui însă nimenea, că cel mai
bun criteriu de a cunoaște natura adevărată a
Constituției unui Stat și libertățile publice, de
cari cetățenii săi se bucură, este sistemul său
electoral, adică legile după cari se aleg repre-
zentanții poporului în Parlament, în consiliile
comunale, județene etc.

Să vedem dar cum se comportă sistemul
electoral unguresc cu principiile de adevărată
libertate.

În ceea ce privește Parlamentul țării, com-
pus din Casa Deputaților și din Casa Magna-
ților, notăm înainte de toate, că numai membrii
celei dintâi sunt aleși prin sufragiile cetățenilor,
iar ai Casei Magnaților sunt în mică parte
membri de drept, d. e. episcopii diferitelor con-
fesii, dar în majoritatea lor membri prin naș-
tere, adică toți arhiducii, principii, grofi și ba-
ronii, cari au un anumit cens de avere. Pentru
a se asigura guvernelor în toate împrejurările
majoritatea și în această Cameră, s'a introdus,
pe la anii 1880, reforma, că Regele poate să nu-
mească, la propunerea guvernului, un anumit
număr de membri pe viață ai casei Magnaților.

Vedem dar, că această parte a Parlamen-
tului este tot ce se poate mai feudal, ca să nu
zicem medieval. Aristocrația de naștere le este
garantată, prin lege și pentru vecie, majoritatea
preponderantă. Dat fiind că aristocrația ungu-
rească este, cu foarte puține excepțiuni, maghiară
sau maghiarizată, înțelegem ușor, că rostul acestei
instituții este să garanteze rasei maghiare o
influență covârșitoare asupra conducerii aface-
rilor Statului. Ca să vedem că așa este, notăm
că cele peste trei milioane de Români din Un-
garia sunt reprezentați în Casa Magnaților numai
prin 2 mitropoliți, 5 episcopi, și un singur
membru pe viață, care încă își datorește această
situație numai faptului că toată viața a tras
în legăul politicii ungurești. Celelalte na-
ționalități nemaghiare au și mai puțin repre-
zentanți în acest Parlament medieval, care este
patrimoniul incontestabil al aristocrației ungu-
rești și prin urmare al maghiarismului. A vorbi
aici de liberalism și de libertate, ar fi pur și
simplu o ironie!

Casa Deputaților se alege de către cetățenii
alegători, dar cum? Înainte de toate trebuie să
reținem, că Ungaria nu are o lege electorală uni-
tară, ci o complexitate de legi electorale, cu cen-
suri diferite, ale căror dispoziții principale se pot
însă rezuma în următoarele:

Ca nicăieri în lume, toți nobilii de naștere
au dreptul de alegător, fără nici un cens. Cum
însă, d. e. în Săcuime, sunt sate întregi de no-
bili, se întâmplă foarte des fenomenul curios, că
argatul unui gospodar Român este alegător, pe

când stăpânul său nu este! Se înțelege, că marea majoritate a acestor „nobili“, cei mai mulți săraci lipiți pământului, sunt de viță ungurească, și de aceea trebuia să li-se acorde acest privilegiu, spre gloria „libertății“ ungurești și în interesul „ideei de stat maghiar“.

Ungaria este împărțită în 413 cercuri electorale, din cari fiecare aleg câte un deputat. Dar cercurile nu sunt stabilite prin lege după anumite principii, d. e. după numărul locuitorilor sau al alegătorilor, ci au fost croite de stăpânire după bunul plac, adică după interesul unilateral de a menține în toate împrejurările supremația ungurească în tot cuprinsul țării. Mai întâiu fiecare comună urbană constituie unul sau mai multe cercuri electorale, pe când comunele rurale sunt grupate câte 50—100 și mai multe într'un cerc electoral, fără nici o considerație de numărul locuitorilor și al alegătorilor.

Există astfel cercuri electorale (mici orașele săcuiești sau ungurești) cu mai puțin de 1.000 locuitori și cu abia 100 alegători, și de altă parte altele (d. e. cel românesc al Caransebeșului) cu peste 5.000 de alegători la peste 200.000 locuitori contribuabili!

Acesta este regimul electoral al Ungariei, în ceea ce privește alegerile parlamentare.

Reprezentanțele comunale și comitatense (județene) se aleg după aceleași norme legale. Numai cât stăpânitorilor Unguri nu li-s'au părut suficiente aceste norme, pentru conservarea situației privilegiate a rasei lor, și de aceea și-au mai creat și alte garanții, cari izbesc în față cea mai elementară noțiune de dreptate și egalitate!

ECONOMICE

Insoțirile de consum la alte popoare

În comparație cu alte popoare, noi Românii din Regatul ungar, suntem un popor foarte mic; și ne putem asemăna perfect cu un strop de apă în necuprinsa mare.

Înaintarea, bunăstarea și fericirea unui popor însă, nu depinde dela aceea, că el trebuie să fie mare și puternic, căci un popor mic, dacă are însușiri bune, dacă este înzestrat cu cultură și virtute, din toate punctele de vedere poate fi superior unui popor mai mare dar stăpânit de însușiri rele și lipsit de binefăcătoarea lumină a culturii. Pentru a adevăra aceasta n'avem decât să ne aducem aminte de popoarele din Asia și Africa.

Noi, Românii, trebuie să luăm pildă dela alte popoare mai înaintate în cultură, cum e poporul englez, francez sau german.

Se înțelege, că nouă lipsindu-ne cultura și mijloacele materiale ale acestor popoare, nu putem să facem întocmai ca ele, dar potrivit împrejurărilor și situației noastre, *putem clădi și noi ceva*. Voință să avem numai și atunci munca noastră nu va fi zadarnică.

Astăzi, aproape în fiecare țară însoțirile de consum, cuprind tot mai mare teren, și numărul lor din an în an e tot mai mare.

Această rapidă întindere a însoțirilor de consum se datorește însemnătății lor, atât din punct de vedere moral, cât și din punct de vedere material.

Insoțirile de consum în Anglia.

În privința însoțirilor de consum, cel dintâiu loc îl ocupă Anglia, unde aceste însoțiri se desvoltă în mod uimitor. Ca dovadă despre aceasta e faptul, că circu-

lația anuală a însoțirilor centrale engleze și scoțiane se ridică la aproape opt sute milioane coroane.

În jurul însoțirilor de consum din Anglia snt adunați 10 milioane indivizi, cari reprezintă 2.430.000 familii. În Anglia deci $\frac{1}{5}$ parte a locuitorilor își acopere trebuințele zilnice cu ajutorul însoțirilor.

La aceasta să mai adăugăm, că însoțirile de consum din Anglia anual găsesc în atelierele lor proprii marfă, care se ridică la suma de 270 milioane coroane.

Din întreaga lume cea mai mare centrală a însoțirilor de consum e în Anglia, cunoscută sub numele Wholesale, a cărei circulație anuală în anul 1907 s'a ridicat la uriașă sumă de 594.900.000 coroane.

Numita centrală are nenumărate hale de marfă, și a zidit apoi mai multe fabrici pentru gătirea diferitelor articole de alimentație.

Al doilea loc îl ocupă centrala însoțirilor scoțiane din orașul Edinburg. Circulația anuală a acestei centrale, înainte cu doi ani, a fost de 182.500.000 coroane.

Centrala engleză din Manchester a fost înființată în anul 1862, iar cea scoțiană cu trei ani mai târziu. Astăzi capitalul social al numitei centrale engleze e de 36 milioane coroane, de și la înființare abia fost de 25.000 coroane. Capitalul social al centralei scoțiane e de 10 milioane coroane.

Uriașă desvoltare a centralei Wholesale se poate vedea și din faptul, că în anul 1907, diferitele ei fonduri de rezervă au reprezentat suma de 26 milioane, iar depunerile au fost 71 milioane coroane. Fondul de rezervă al centralei scoțiane e de 12 milioane; depunerile se ridică la suma de 58 milioane coroane.

E de remarcat, că în Anglia însoțirile de consum mai cu seamă în orașele mari industriale au cuprins teren, — de aici însă, nu rezultă, că economii nu s'ar bucura de folosul acestor însoțiri. După cel de pe urmă raport anual, al centralei însoțirilor agricole engleze, între aceste însoțiri sunt și 114 însoțiri de consum, cu circulație de aproape 10 milioane cor.

Insoțirile de consum în Germania.

În Germania, însoțirile de consum sunt foarte întinse, și potrivit legilor țării, toate însoțirile de credit, consum, valorificarea produselor și de altă natură, sunt concentrate într'o singură tovărășie.

Circulația anuală a centralei însoțirilor de consum germane, care face cumpărări în cantități mari, în anul 1907 a fost de 71.800.000 coroane, iar a tuturor centralelor de 214 milioane coroane. Scopul acestei centrale, e prevederea cu marfă a însoțirilor. La înființare și-a început activitatea cu un capital social de abia 30.000 mărci, iar acum acest capital prezintă suma de 1.090.000 coroane; fondul de rezervă se ridică la 680.000 iar depunerile la 3.150.000 coroane.

Strict luate numai însoțirile de consum, numărul lor a fost, la 1 Ianuarie 1908 de 2110.

Acest număr nu e mare, considerând că în Germania funcționează mai mult de 26.000 însoțiri cu 4'1 milioane membri; trebuie însă să fim seamă că singur numărul membrilor însoțirilor de consum

e de 1.13 milioane, adică $\frac{1}{3}$ parte a poporului adunat în jurul însoțirilor.

Membrii însoțirilor germane după ocupațiune sunt 29% muncitori, 4% economi. Restul se împarte între intelectuali și industriași.

Insoțirile de consum în Danemarca.

În privința însoțirilor, după Anglia și Germania urmează Danemarca, care cu drept cuvânt se poate numi „țara însoțirilor“. Circulația anuală a centralei însoțirilor de consum daneze, e de 49 milioane coroane.

Și Danemarca e o țărișoară mică, în privința însoțirilor însă ocupă al treilea loc între Statele culte ale lumii!

Insoțirile de consum în Svițera.

După Statele enumerate mai sus urmează Svițera, care are 5900 diferite însoțiri, între cari numărul celor de consum se ridică la 376. Afară din centrala din Basel, a cărei circulație anuală a fost de 13'800.000 coroane, mai sunt și alte patru centrale a însoțirilor de consum, și adică la Zürich, Winterthur, Bern și Sempach, cari stau în strânsă legătură unele cu altele.

Centrala din Svițera s'a înființat în anul 1890 cu un capital foarte neînsemnat; acum acest capital e de 72.000 franci, fondul de rezervă numără 355.000 franci, iar depunerile 112.000 coroane.

Insoțirile de consum în Austria și alte State.

În Austria, circulația anuală a centralei însoțirilor de consum, în anul 1907 a fost de 9'400.000 coroane, cu trei milioane mai puțin decât a centralei compatrioților noștri maghiari „Hangya“, după al cărei nu de pe anul 1909 sunt luate datele de față.

Finlandezii încă au făcut mari progrese pe terenul însoțirilor de consum. Circulația anuală a centralei finlandeze, în anul 1907 a fost de 8 $\frac{1}{2}$ milioane coroane. Numărul însoțirilor a atins cifra de 414, iar al membrilor lor 70.000.

Circulația anuală a centralei însoțirilor de consum din Franța a fost de 4'700.000, a Belgiei de 2'800.000, a Svediei tot așa, iar a Olandei de 1'700.000 coroane.

Insoțirile din Italia sunt concentrate în mai multe centrale.

Numitele însoțiri și în Rusia cuprind tot mai mare teren.

Circulația anuală a însoțirilor de consum din Norvegia, în anul 1907 a fost de $\frac{1}{4}$ milion coroane.

Tot cu sfârșitul acestui an, *România* a avut 81 însoțiri de consum.

Alex. Țințariu.

Acuzările neîntemeiate ale socialiștilor

Népszava, organul partidului social-democrat din Ungaria, în numărul său de Duminecă, într'un lung prim articol îndreptat un atac incalificabil în contra partidului național român sub cuvânt, că acest partid ar fi abandonat pretensiunea votului universal. Voim să presupunem, că a-

cest articol este isvorit din absolută necunoștință de cauză, căci în cazul contrar ar trebui să socotim partidul social-democrat, ca făcând politică de cea mai perversă rea credință. Este doar prea bine știut, că votul universal se cuprinde deja în programul nostru din 1881 și este prea bine cunoscut, că numai partidul nostru a luptat în țara întreagă fără absolut nici o rezervă pentru votul universal, egal, direct și cu votarea în comune. Organul social-democrat, a putut să știe prea bine, că partidul național român nu are absolut nimic de a face, cu memorandumul d-lui dr. Ioan Mișu, ceea ce s'a constatat în mod neîndoios și în numărul nostru de Sâmbătă (nr. 5), despre ce redacțiunea ziarului „Népszava“ se poate convinge ori și când.

Toată acuzarea aceasta, se făurește în scopul vădit de a sgudui încrederea obștei românești în partidul național, crezând social-democrației, că în acest caz vor putea înregimenta țărănimea română în tabăra socialistă. Speranța aceasta însă le este deșartă.

Ori vrea „Népszava“, ori nu vrea, partidul național român pretinde cu toată țărăria convingerei sale votul universal, egal, direct și fără nici o restricțiune și în această chestiune nu va face concesiuni și nu va sta la târguiești nici cu d. conte Andrassy, nici cu alți bărbați de stat.

Atât pentru domni rău informați dela „Népszava“.

REKLAMĂ

Multimilionarul Rockefeller. „Banul unde ban găsește acolo se rostogolește“ zice Românul. Cel mai strălucit exemplu al acestei zicătoare este însuș multimilionarul Rockefeller, care numai dela societatea „Standard Oil Company“ are zece milioane de dolari, care sumă în banii noștri face 25 milioane de coroane.

Dela 1882 *John D. Rockefeller* numai în dividende a primit dela „Standard Oil Company“ două sute douăzeci milioane de coroane. Cu ajutorul trustului de petrol în decurs de nouă ani ajunse cel mai avut om din lume. E prima ocaziune, când ne putem forma o icoană clară despre venitul anual al regelui petrolului.

Afară de dividendele acestea, Rockefeller primește anual dela trust numai procente zece milioane dolari. Are însă și alte venituri. E acționar la mai multe societăți dela căile ferate și câștigă sume enorme la bursele americane. *John D. Rockefeller* are o avere de două mii milioane coroane. Date precise nici el nu are. Va ajunge desigur să nu știe nici el însuși ce să facă cu atâția bani

*

Eschimoșii sunt un soi de oameni cu totul aparte, de cât celelalte popoare. Ei n'au nici poliție, nici magistrați și sunt lipsiți cu totul, de ceea ce numim noi administrație.

Când un eschimos, se simte jignit de un alt semen al său, acesta compune un cântecel satiric la adresa adversarului și-l recitează în public. Adversarul, trebuie să răspundă la rândul său, în acelaș chip, în fața aceluiași public. Câștigul cauzei e de partea aceluia, care a știut mai mult să facă lumea să râdă.

Soarta Ciangăilor catolici în România.

Cetim în *Egyetértés* din 21 Februarie următoarele:

„Ni-se vestește din sătulețul Ciangău Szabófalva din România, că în biserica Ungurilor romano-catolici din Szabófalva, duhovnicul Ungur rostește rugăciunea „Tatăl nostru...“ și „Născătoare“ pe românește.

E silit s'o facă. Abia de câteva luni a ajuns în comună și atât de multe neajunsuri a întâmpinat din partea autorităților române bisericești și administrative, încât nu îndrăznește măcar să comunice cu credincioșii săi într'altă limbă, decât cea românească.

Tovarășii lui, preoții ceialalți, nu sunt nici Români nici Unguri, ci Italiani, Poloni, Belgi, Nemți de origine, cari toți până la unul, caută să-și câștige merite, spionând și însinuând pe ceialalți. În fiecare comună sunt spioni stabiliți, în scop de a afla cum și ce vorbește preotul în biserică, ce legături are în afară de ea. — Despre toate se relatează autorităților, cari îl provoacă să se legitimeze.

Astfel, unicul preot Maghiar al sârmanilor Ciangăi, e bănuț, că ar avea subvenție de acasă, ca să facă propagandă unguerească, și că are legături secrete cu Ungaria. Pentru aceasta s'au pornit contra lui cercetări severe. Adevărat, că nevinovăția preotului s'a constatat, totuși episcopul său chiar, a dispus strict, să nu îndrăznească a predica pe unguerește în biserică, și să nu compromită confesiunea catolică cu limba unguerească.

În legătură cu aceasta, preotul a primit și îndrumarea de a nu întrebuița la mărturisire de azi înainte limba unguerească. În comuna Szabófalva, mare parte a locuitorilor, mai ales femeile, de mai multe decenii nu se puteau spovedi, deoarece preotul nu știa unguerește. Acum preotul știe unguerește, sârmanele femei totuși nu se pot spovedi. În felul acesta anticreștinesc tratează episcopul din Iași, credincioșii săi Unguri, din cauză, că guvernul român și azi are teamă de o propagandă maghiară. — Și în timpul acesta noi suntem acuzați de șovinismul și de violența cu care tratăm naționalitățile.

Asupra acestui fapt, pe care-l înregistrează cu mult brio, ziarul citat mai sus, vom reveni.

BIBLIOGRAFII.

—x—

Au apărut și se pot procura dela Librăria diecezană din Arad:

Delavrancea: Luceafărul, dramă în 5 acte	2.50
Moruzi C. D.: Instrăinații, studiu social în formă de roman	2.—
Drăgușanu C. I.: Călătoriile unui Român Ardelean în țară și în străinătate, cu prefață de N. Iorga	1.50
Bănescu N.: Un capitol din istoria mănăstirei neamțului. Starețul Neozil	1.—
Iorga N.: Viața femeilor în trecutul românesc	1.75
Iorga N.: Balada populară românească, originea și ciclurile ei	—20
Fabiola sau Biserica din Catacombe de Eminența Sa Cardinalul Wiseman trad. de Natalia Negru	2.50
Povestea lui Mihai-Vodă Viteazul în versuri	—15
Locusteanu P.: Nevasta lui Cerceluș, farsă într'un act	—10
Tolstoi L.: Păcat mare	3.—
— Cele din urmă	—70
— Războiul Rusu-Japonez, Desmătecăți-vă	1.—
— Viața, Religia, Patria, Armata, Avera	—10
— Cei cari trăiesc și cei cari mor ultima scriere a lui Tolstoi	—10
Andreev L.: Anatole France, Povești de Crăciun	—10
Renan Er. „Viața lui Isus“ trad. de Marian	—60
Gorki M. „Mama“ roman trad.	2.50
Delavrancea. „Luceafărul“ dramă	2.50
Wiseman. „Fabiola sau Biserica din Catacombe“ trad. de Negru V.	2.50

Carageale, „Schife Nouă“	2.50
Dobrogeanu-Gherea, „Neoiobăgia“	3.50
Popescu C. Povești și fabule pentru copii cu ilustrații leg.	3.—
Calendarul Minervei pe 1911	1'30
Dr. Bianu V. Doctorul de casă sau dicționarul sănătății	14.—
Schiller, „Don Carlos“ trad de Coșbuc	—50
Calderon, „Judecătorul din Zalamea“ dramă trad. de Densușianu	—40
La comande să se alătore și pentru francatură 10—20 fil.	

Biblioteca Lumina:

Nr. 1 E. Gârleanu: Trei Vedenii
„ 2 H. de Balzac: Călăul
„ 3 I. Agârbiceanu: Prăpastia
„ 4 O. Heyse. Prizonerii
„ 5 N. N. Beldiceanu: Un singuratic
„ 6 Alfred de Musset: Mimi Pinson
„ 7 Carmen Sylva: Prințul codrului
„ 8-9 Renan Er.: Viața lui Isus.
Un număr à 30 fileri.

A apărut nr. 19 al „Amicului Tinerimei“, revistă pentru tinerimea școlară din școlile medii. O recomandăm călduros părinților și școlărilor, fiind redactată cu o deosebită îngrijire pedagogică. Apare la București, strada Romană nr. 12, sub direcția d-lui I. Moisil. Abonamentul anual 5 coroane. Apare de 2 ori lunar.

— 1907. Anul II. Vol. III, Nr. 50, apare în București sub direcția d-lui Ion Gr. Păucescu. *Revista Democrației române*. Anul I. No. I. No 43, București. Director Gh. Diamandi.

Domnia legilor, organ naționalist democrat. Anul IV, No. 22. Apare în R-Vâlcea.

Facla. Anul II, No. 2.

Căminul nostru, revistă săptămânală sub îngrijirea d-lui I. Boteni, cu articole de Constantin Hodoș, I. U. Soricu etc. Redacția și administrația Str. Clopotarii vechi, 57 bis.

Raport general al Comitetului central al „Reuniunii române de agricultură“ din comitatul Sibiiului, redactat de V. Tordășianu.

Indemnăm pe onorații cititori a se abona la ziarul „Românul“, organul autorizat al comitetului central executiv al partidului național român din Ungaria și Trasilvania.

Abonamentul este pentru numărul de zi:

Pe un an	28 Cor.
Pe 1/2 de an	14 „
Pe 3 luni	7 „
Pe 1 lună	2'40 „

Pentru numărul poporal:

Pe 1 an	4 „
Pe 1/2 de an	2 „

Pentru România numărul

de zi pe 1 an	40 franci
pe 1/2 de an	20 „
iară numărul poporal	10 „

Numărul poporal va apărea în fiecare săptămână Vineri dimineața.

Abonamentele, inseratele și toate scrisorile referitoare la administrarea ziarului se vor adresa: Administrațiunii ziarului „Românul“ — Arad (Str. Battyányi nr. 2), iară scrisorile privitoare la partea redacțională se vor trimite: Redacției ziarului „Românul“ — Arad (Str. Battyányi nr. 2)

Ultimele informațiuni

De-ale noastre.

Arad, 23 Ianuarie 1911.

Ajutoarele dela Stat pentru școlile noastre. Vestim, că după știrea primită, guvernul țării, în urma intervenției personale și a reprezentățiunii și pe cale oficială din partea P. S. S. d-lui Episcop Ioan I. Papp, a promis, că va pune în curgere întregirea salariilor învățătoresți, până la finea anului școlar curent, — în vederea, că până atunci se va aranja și afacerea planului de învățământ.

Ne-a murit un preot. Era blând și evlavios, era preotul de pe vremuri, tipul acelora, cari nu știu decât să-și facă datoria. Pletele-i argintii de greutatea bătrânețelor înconjurau așa de frumos fața lui cinstită și încrețită de neajunsurile soartei. Glasul lui tremurător și totuși sonor neamintea accentele clopotului din bisericuțele de lemn ale deceniilor trecute. Era prefect la seminarul diecesan din Arad regretatul părinte, iubitul nostru Alexiu Vesalon. Chipul lui blajin ni-se zugrăvea adeseori în suflet și de-atâtea ori îmi reamintesc sfaturile lui simple, nepretențioase și înțelepte.

Acum e mort. A murit ca un mucenic și în ultimul moment împlinindu-și datoria ce i-a impus-o chemarea lui.

S'a dus dintre noi și sufletul lui blând se bucură, că a scăpat din cătușele firei. S'a despărțat de noi și cu el acea epocă, al cărei reprezentant era.

Cu adevărată dragoste părintească îngrija de noi și cu atâta blândețe ne mângăia în năcazurile, în păcatele noastre. Trei ani dealungul a fost în legătură viața lui cu viața noastră, a elevilor săi. O dureroasă datorie împlinim deci, când în momentul despărțirii ne vom îndoi în sufletul nostru chipul său istovit și totuși frumos, încununat cu gloria cinstei unei vieți întregi și vom rosti mișcați: **D-zou să-l ierte!**

Un teolog.

Prânzul dela Curtea Episcopală. Duminecă 9/22 Ian. P. S. Sa dl Episcop diecesan Ioan I. Papp a binevoit să întrunească la masa sa ospitală mai mulți membri ai societății române din Arad. La acest prânz de ordin intelectual, au luat parte d-nii: colonel Herbay, vice-colonel Boeriu, maior Burdea, medicul militar dr. Moga, căpitan Voicu, locotenent Candrea, protopopul gr.-catolic Luca, Gh. Papp profesor, Ștefan C. Popp deputat dietal, dr. Ioan Nemet, dr. Liviu Tămășdan, dr. Cornel Iancu, dr. Iustin Marșieu, dr. Ștefan Tămășdan, dr. Romul Veliciu, Iuliu Herbay, Vasile Goldiș, inginerul Paul Rozvan, publiciștii Al. Negrea și Alex. St. Vernescu.

Prânzul a fost foarte comunicativ durând trei ceasuri, în care timp P. S. Sa a ținut un toast pentru armată, evidențiind meritele ofițerilor prezenți, la care au răspuns d. colonel Herbay și d. maior Burdea închinând pentru religie și P. S. Sa. Au mai toastat d. deputat Ștefan C. Popp, ținând o frumoasă cuvântare și d. Vasile Goldiș care a atins linia de unire între confesiuni.

Acest prânz a lăsat conmesenilor o frumoasă impresiune.

D. dr. Lazar Popovici medic în Viena ne trimete o scrisoare însoțită de abonamentul respectiv, în care făcându-se ecoul Românilor cu cari a venit în contact, spune:

„Salutând cu bucurie apariția valorosului „Românul” cu tot dragul vă înaintez abonamentul pe anul 1911. Programul d-voastră m'a încântat și pe mine precum sigur va încânta pe fiecare Român de bine. D-zeu să vă ajute să-l puteți realiza în toate privințele. Dorindu-vă izbândă desăvârșită, vă rog primiți asigurarea deosebitei stime dela unul dintre cei mai devotați gregari ai partidului național”. — **Dr. Lazar Popovici.**

Toți d-nii corespondenți ai ziarului nostru, precum și d-nii colaboratori, sunt rugați să binevolască a scrie cât se poate de citeț și numai pe o parte a manuscrisului. Aceasta, o cerem în interesul ziarului, deoarece ce citirea articolelor primite la redacție, precum și culegerea acestor articole, necesitând mult timp, dă loc la greșeli de tipar și de multe-ori, la întârzierea apariției gazetei.

Convocare. „Reuniunea de înmormântare a districtului protopopesc gr.-cat. a Sibiiului” își ține în senzul § 13 al statutelor sale adunarea sa generală ordinară anuală în 29 a. l. c. d. a. la 2¹/₂ ore în sala școlii române gr.-cat. din strada Podului Nr. 7. În această adunare se va avea în vedere: 1. Revizuirea rațiociniului despre anul expirat. 2. Alegerea unui membru în consiliul administrativ în locul unui membru decedat. 3. Deciderea asupra eventualelor propuneri.

Aflăm că o bună română, văd. **Anastasia Gruescu**, a încetat din viață Duminecă 9/22 Ianuarie c., în comuna Bocșa-montană. Trimitem familiei condolențele noastre!

Toți acei d-ni abonați, cari din întâmplare, n'au primit vre-un număr al ziarului „Românul”, sunt rugați cu insistență, să facă imediat cunoscut administrației noastre acest lucru, pentru a se lua măsurile de îndreptare. În același timp rugăm pe toți acești d-ni abonați să ne scuze de această întârziere, de oare ce din cauza numeroaselor cereri de abonamente neobicinuite până acum la ziarele noastre, — cu toată dragostea ce avem de a-i servi, — se fac oare care erori de expediție. Pe viitor, vom căuta, ca trimiterea ziarului să se facă în modul cel mai punctual.

Din patrie.

Examenul de maturitate. Consilierul de curte dr. Ernest Lánczy a ținut de curând la Budapesta o conferință asupra problemei examenului de maturitate. Conferențiarul spune, că de aproape douăzeci de ani chestia examenului de maturitate formează obiectul unei vii discuțiuni în toate statele civilizate. Cu toate acestea nu s'a găsit încă ministrul de instrucție, care să înlature acest examen. Lánczy crede, că examenul de maturitate nu are nimic de a face cu misiunea de instrucție și educație a școlii medii, ci este mai mult o garanție pentru studiul desăvârșit al facultății. Idealul ar fi, ca examenele de maturitate să se depună la facultate. De oare ce aceasta e însă imposibil, din cauza numărului mic al facultăților de la noi, trebuie ca la aceste examene să asiste după putință profesorii dela facultate.

S'ar putea însă și dispensa de la aceste examene elevii pentru multe cariere, cărora să li-se dea numai absolutul. Ca încheiere a declarat, că pretențiile examenelor de maturitate nu sunt exagerate.

Din străinătate.

Opere noi de ale poetului rus Pușkin. Din Petersburg se telegrafiază, că directorul dela academia comercială Formin, care petrece în prezent la Paris, a descoperit la familia sculptorului Petru Turgenjew, mai multe manuscrise de ale lui Pușkin, nepublicate până acum.

Vindecarea paraliziei. — La clina pentru boale nervoase se fac de mult timp experiențe pentru vindecarea paraliziei. Experiențele au dat rezultate destul de bune.

S'a constatat că la bolnavii paralitici, cari sufereau în același timp și de febră, se poate obține o ameliorare succesivă, ba chiar și vindecarea. S'a provocat o febră artificială, făcându-se bolnavilor injecții cu mercur și tubercotina lui Koch. Dintre 83 paralitici au fost vindecați 23. Aceștia și-au recăștigat facultatea de a vorbi și de a cugeta, în așa fel încât au fost în stare să-și reia ocupațiunile lor de mai înainte.

Această metodă încă nu e perfectă, căci încă nu se cunoaște cauza vindecării.

Sufragetele jignite. Sufragetele din Londra au întreprins o demonstrație strașnică mai ales împotriva ministrului de interne Churchill, care n'a voit să le aresteze. Ele sunt jignite, că nu le-a dat prilej să fie mucenicile emancipării.

Anarhiști în Japonia. În o comună din vecinătatea capitalei Japoniei Tokio locuitorii pacnici îngroziți auzeau tunete puternice, grele dinspre culmile munților. O panică grozavă i-a cuprins, crezând că sgomotele sunt presemnele unei erupțiuni vulcanice. O trupă de militari a pornit să cerceteze cauza acestor fenomene și în loc de vulcan deteră peste o fabrică de dinamită.

O clică de anarhiști ruși, cari juraseră moartea Micadoului, fabrica dinamită. Erau 26, funcționari, învățători, medici, ingineri în frunte cu cel mai entuziast apostol al anarhiei dr. Cotocu, care crescut în spiritul francmason, revoluționar al Apusului, propaga cu fanatism credințele nouă.

Conspiratorii au fost arestați și 24 dintre ei au fost condamnați la moarte, iar 2 la muncă silnică pe viață.

Pentru caracterizarea fanatismului drului Cotocu să amintim faptul, că la cetirea actului de condamnare a exclamat „Trăiască anarhia”. Ni-se telegrafiază din Paris, că pe Riviera, probabil la îndemnul francmasonilor, 300 studenți universitari au pornit o acțiune impozantă în favorul anarhistului Cotocu și celor 23 de soți condamnați la moarte. Au iscălit o adresă către Micado, protestând în contra osândei criminalilor la moarte.

Facultatea italiană. Declarațiile făcute de curând, de primul ministru bar. Bienert, relativ la facultatea juridică italiană și care au produs o impresie atât de bună în Italia, se pare a se apropia de rezolvire.

Guvernul austriac dorește, ca cu prilejul desbaterei actualului buget, să pună pe tapet și chestia aceasta.

Ca să prevină obstrucția Slovenilor, care au zădărnicit, până acum desbaterea acestui proiect, bar. Bienert a chemat la sine pe deputații dr. Sustersic și dr. Kovasec, ca să se înțeleagă cu dânșii.

Cehii, cari au dat concursul lor Slovenilor la obstrucția din anii trecuți, azi sunt stăpâniți de simțeminte mai pacinice și au declarat, că nu se vor mai uni cu Sloveni. Din împrejurările de până acuma așadar se poate deduce, că aspirațiunile Italianilor din sudul Austriei se vor împlini.

Student în etate de 75 de ani. Generalul rus P. Solotarew s'a înscris de curând la facultatea de medicină din Petersburg. Dânsul în prezent e de 75 ani și a absolvit școala de cavalerie, academia militară, facultatea juridică din Charkow, academia militară-juridică și tehnica. A luat parte ca colonel de cazaci la războiul ruso-turc din 1877. După absolvirea medicinei, bătrânul student voiește să meargă în străinătate, pentru a putea audia cu această ocaziune prelegerile ținute de somități medicale, cu repuțațiuni universale.

Ciuma în Mancuria. Ciuma face mari ravagii în nordul Mancuriei. În ultimele două săptămâni au murit 1000 persoane. Epidemia se întinde tot mai mult.

Mulți medici veniți dela Petersburg și Pecking au fost omorâți de locuitori.

Soldații chinezi dela Mukden și Dalny au fugit.

Greva în Belgia. Intre minerii greviști din Liège s'a produs o sciziune.

Spiritele sânt atât de agitate, încât azi greviștii au atacat cu pietre pe „doritorii” de lucru.

Poliția a tras asupra mulțimeii, care a fugit numai după sosirea jandarmilor.

În casa unui miner o bombă a făcut explozie. Nu-i nici un rănit.

Clădirea asociațiunilor social-democrate din Liège a fost închisă, de-oarece numeroși greviști, cari nu sânt în sindicat, au cerut ajutoare bănești.

Ca să se evite oarecari complicații mai grave, localul a fos închis.

Omor din gelozie. La Praga, un băiat de 6 ani, a venit la poliție și a anunțat că tatăl său a ucis pe mamă-sa. Când agenții polițieniști s'au transportat la locul indicat, au găsit în casă pe mama nefericitului copil, zăcând într'un lac de sânge. Soțul criminal a fost găsit spânzurat în podul casei. Cauza omorului se crede a fi gelozia.

Marta Steinheil. Cine nu cunoaște acest nume de tristă amintire și cine nu a simțit într'un colțisor al sufletului său un val de compătimire față de cea mai nefericită ființă femeiască, Marta Steinheil. S'a spus că îngrozită de cumplita acuzare ce s'a ridicat în contra mamei sale, fetița aceasta de 16 ani pierzându-și iluzii și speranțe s'a resemnat îmbrăcând haina de călugăriță.

Era fapta aceasta ceva firesc. Deci e cu atât mai mare surprinderea noastră când cetim în gazetele din Franța că fata regretatului pictor nu e călugăriță. Asta înseamnă că a avut puterea sufletească de-a înfrunta neajunsurile vieții. E la o mătușe dela țară câștigându-și pâinea cu tricotaș și împletire de dantelă. Neastâmpărații ripoteri însă nu se mulțumesc nici cu atâta. În setea lor după noutăți senzaționale descoper și pe însăși d-na Steinheil, care conform celor mai noi vești se află la Asnières, unde în liniștea desăvârșită a naturii își scrie memoriile meditănd asupra deșertăciunii omenescii.

Librăria Diecezană. Arad pregătește ornate (odăjdii) bisericești în toate execuțiunile și în toate culorile cu prețul dela 145, 165, 185, 220 până la 1000 coroane. *Epatrachile* separat à 16, 24, 30 coroane bucata. *Brâne preoțești*, 15 cm. lățime, orice culoare 13 cor. bucata, mai late cu 15 coroane. *Pălării preoțești* fasonul cel mai modern à zece coroane bucata, *Icoane sfinte* pictate pe pânză în orice mărime à 10, 12, 14, 20, 24, 26, 28, 32, până la 100 cor. bucata. *Prapori* în toate mărimile și culorile cu sau fără rude cu 75, 85, 100, 120, 150—500 cor. bucata.

GLUME.

Practic de tot.

Socrul. In ziua în care îți voi da pe Anuța în căsătorie, voi depune la bancherul meu, suma de una sută mii de lei, pe care ți-o voi constitui ca zestre.

Ginerele, după puțină gândire. I-ascultă tată socrule, n'ar fi mai bine să-mi dai mie o sută de mii de franci și să depui pe Anuța la bancherul d-tale?

Cauză și efect.

— Dacă nu mai e nici o speranță de vindecare, pentru ce vrei să operezi bolnavul d-le doctor?
— Cum, pentru ce? — Pentru o sută de lei!

Domnul. Dar nu vă înțeleg de loc d-soară, de ce insistați atât de mult pentru emanciparea femeii? Dar ce chemare mai sublimă poate să aibă o femeie, de cât să-și crească copii și să facă fericirea bărbatului său?!

D-soara, cam bătrână, răspunde oftând: Ași fi și eu de acord d-le asupra acestor lucruri, dar ce sunt eu de vină dacă nici un bărbat nu vrea să-l fac fericit?...

Concurs.

Dnul Dr. Teodor Mihali, vrednicul președinte al clubului deputaților naționaliști, din dragostea cu adevărat părintească ce o are pentru tinerimea noastră cu învățatură dela școlile mai înalte, expusă uneori unor fluctuațiuni prea izbitoare, prin aceasta publică concurs la un premiu de 500 cor., pentru cea mai bună lucrare în scris asupra întrebării:

Care este chemarea și rolul tinerimii românești cu studiu academic în evoluția politică-culturală a poporului român?

Termenul prezentării la concurs a elaboratelor e satorit pentru ziua de întâiu (1) Maiu 1911.

Dnul Dr. Mihali își rezervă dreptul de a numi d-sa pe cărturarii cari vor avea să judece care dintre lucrările ivite la concurs se va găsi mai vrednică de a fi premiata.

Toate lucrările au a se trimite fără a se da pe față numele autorului, deci provăzute cu un motto, la adresa:

„POPORUL ROMÂN”
Budapesta, Rákóczi-ut 17. IV. 14.

POȘTA ADMINISTAȚIEI

Tuturor pe cari îi privește: Favoruri la prețuri de abonamente nu să acoardă nimănu.

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

ECONOMIE.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

23 Ianuarie 1911.

Prețul cerealelor după 100 kigr. a fost următorul:

Grâu nou	
De Tisa — — — —	22'85—23'80
Din comitatul Albei — —	22'25—22'95
De Pesta — — — —	22'35—23'30
Bănățnesc — — — —	22'30—23'25
De Bacica — — — —	22'85—23'15
Secară de calitatea I. — —	15'90—16'—
Orzul de nutreț, calitatea I.	15'80—16'—
Ovăs de calitatea I. — —	17'50—17'80
Cucuruz — — — —	10'85—11'10

Piața grânelor din Aradul-Nou.

23 Ianuarie 1911.

S'a vândut azi:

Grâu 800 mm.	10'40 — 10'65
Orz	7'40 — 7'50
Ovăs	7'50 — 7'60
Secară	7'— — 7'10
Cucuruz 300	4'70 — 4'80

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 klg.

La Librăria Diecezană din Arad se pot procura următoarele rechizite bisericești:

Potire din bronz aurit cu disc	36'—
” ” ” ” și cu decoruri	65'—
Potire cu păharul și discul din argint curat și aurite	120'—
Cutie pentru mir la sfântul botez din argint de china	26'—
Cutie pentru sfânta cuminecătură la morboși din argint china	30'—
Linguriță pentru sf. cuminecătură din bronz aurit	4'—
Linguriță de argint aurit	9'—
Cădelnițe după ritul ortodox à 20—22—24—30 coroane bucata	—
Cruci pe altar sau portative din lemn frumos lucrate	4'—
Cruci din argint de china cu Isus Hristos gravat în cruci și decoruri à 16 și	24'—
Cruci din argint china cu Isus Hristos în email și cu decoruri aurite à 24 și	32'—
Steluță din bronz aurit	9'—
Steluță din argint aurit	15'—
Vase pentru apă și vin cu tavă	24'—
Litiere din argint alpaca	85'—

Prăznicare execuție foarte frumoasă, lucrate pe lemn de tei conform prescrierii bisericești à 9 coroane bucata . . . . .
Ripide din lemn frumos aurite à 20—24 și 30 coroane bucata . . . . .
Cruce la ripide à 24—26 și 32 cor. buc.

3 culegători-tipografi

află aplicare imediat în Tipografia diecezană din Arad. — Salar după tarif.

Un candidat de avocat (român) află aplicare momentană în cancelaria advocațială a lui

Dr. Nicolae Ionescu,
în Caransebeș (Karánsebes).

„Cavaler“.

Ceas de buzunar placă aur, garantat 14 carate, mers regulat, capac dublu, numai K. 10; se trimite contra ramburs vama scutită.

Heinrich Weiss,
Ujbánya (Bars-megye).

Cele mai noi susceperi de
plăci pentru
gramofon:

Hulló falevél

din „Czigányszerelem” și din
□□ „Balkáni hercegnő” □□

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă“.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint sdrobot și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Mare asortiment
de
ghete de bal

in culoarea aurului, din atlas
albastru și trandafiriu, din
piele de laek și chevreaux

la

Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.

ARAD, Andrassy-tér nr. 20.

Singurul compactor român!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad și provincie, că am arangiat din nou atelierul meu cu cele mai

moderne mașini și material
  privitor la această branșe,

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate prețuri: **decorații pentru cărți bisericesti, albumuri pentru fotografi, note și gramatom, panglice la cununi funebreale și tof felul de lucrări atingătoare de această branșe.**

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor cercetă și încuraja cu comănde am rămas cu deosebită stimă:

::: **IUSTIN ARDELEAN, compacto** :::

ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile
cele mai moderate.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în reevizite de scris pentru cancelarii, hârtie albă de scris, hârtie concept, penițe, cerneală, creioane, ș. a., tipărituri pentru advocați și socoțile bisericesti. Cărți de literatură, pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nuvele și romane, acomodate pentru bibliotecile parohiale și școlare.

Reevizite bisericesti ca: Ornate, prapori, icoane, ripide, cruci pe altar și portative, litier, potire de bronz și argint, prășnicare, cădelnițe, candelă, brăne și pălării preoțesti, precum și toate cărțile bisericesti.

Reevizite școlare fizicale conform articolului de lege XXVII. din 1907, hartele geografice necesare în școlile populare. Tablouri istorice. Registre pentru comercianți.

La cerere trimite catalogul gratis și franco.

La cojocarul

George Pipelca

❖❖❖❖ **din Oravița** ❖❖❖❖

se capătă gata ori se
fac la cerere totfelul de

≡ **cojoace** ≡
și pieptare

pentru bărbați, fe-
mei și copii, lucrate
frumos și solid.

Prețuri moderate.

— Mare asortiment de dantele și stofe cu aur. —

Aducem la cunoștința on. public, că magazinul nostru de dantele cunoscut pentru ieftinătatea lui îl vom conduce și pe mai departe, așa, că zilnic ne sosește marfă nouă, **pentru că ieftin numai în**

Magazinul de dantele

(str. Asztalos Sándor)

se poate cumpăra următoarele mărfuri:

Cămașă pentru femei din șifon R. dela	75 cr. în sus
Pantaloni	74 " " "
Rochie de "desubt" dublă I. "glott"	125 " " "
" " " " "lister	125 " " "
" " " " "mătășă	375 " " "
Brațier din batist	52 " " "
Rochie din	125 " " "
Mătășă Taft I. metrul	68 " " "
Mătășă cu șire I. metrul	82 " " "
Haine pentru copii	75 " " "
Năframuțe, duzina	58 " " "
Cămașă pentru bărbați din șif. R. R. dela	99 cr. în sus
Cămașă pentru bărbați de iarnă	35 " " "
Guler, numai	7 " " "
Manșete, perechea	8-16 " " "
Ciorapi, 3 perechi 50, 90 și 100 cr.	
Scutitor pentru guler	68 " " "
Mănuși glaci	59 " " "
Șal de mătășă	38 " " "
Modele de lucru de mână din congré	125 " " "
Dantele, metrul	1 " " "
Materii de dantele	25 " " "

Mare asortiment de dantele și stofe cu aur. Stofe metru cu 75 cr., talii cu 1'25 cr. — Stofe de lână p. haine bărbătești dela fl. 1'20. Talii 1'25 cr.

Rugăm on. public să se convingă despre ieftinătatea mărfurilor noastre. Cu stimă:

Geiger Gyula fiai.

— Filiala celui mai mare magazin de dantele din Ungaria-sudică. —

„Someșana“,

institut de credit și economii, societate pe acții în Deés.

Cu capital social acționar de C. 400000.—
Fond de rezervă . . . . . „ 170000.—
efectuează toate operațiunile de bancă.

— — — — —
Acoardă împrumuturi hipotecare, cambiali, pe lombard, etc. — Primește depuneri spre fructificare pentru cari plătește 5% interese, iar pentru depuneri mai însemnate și stabile precum și pentru depuneri dela corporațiuni culturale și bisericesti solvește 6% interese. Darea de venit o solvește institutul.

— — — — —
Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă, spre care scop la cerere se trimite cheque-uri poștali. — Corespondența în limba română, maghiară și germană. □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

Direcțiunea.

Nr. 7. 6—10.

TIPOGRAFIA DIECEZANĂ

ARAD, STR. BATHYÁNYI 2.

Asortată fiind cu cel mai variu și mai modern material pentru lucrări ce ating arta tipografică, se recomandă a executa tot felul de tipărituri ca : Documente, liste de escompt percepțiuni și erogațiuni, invitații pentru petreceri.

La Librăria diecezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol. legate în pele cu copcii, 1 vol. 14.50, toate volumele Coroane 172.